

HØJESTERETS DOM

afsagt torsdag den 3. april 2025

Sag BS-59289/2024-HJR

(1. afdeling)

A

(advokat Anders Brøndtved, beskikket)

mod

Adoptivforælder 1

og

Adoptivforælder 2

(advokat Peter Ølholm, beskikket for begge)

I tidligere instanser er afsagt dom af Familieretten i Nykøbing Falster den 7. maj 2024 (BS-19076/2021-NYK) og af Østre Landsrets 20. afdeling den 20. august 2024 (BS-29045/2024-OLR).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Jens Peter Christensen, Michael Rekling, Lars Hjortnæs, Jens Kruse Mikkelsen og Peter Mørk Thomsen.

Påstande

Appellanten, A, har nedlagt påstand om, at der fastsættes samvær mellem hende og barnet kaldet "Kian", født den ..., 4 gange årligt, subsidiært at der fastsættes samvær eller anden kontakt i et mindre omfang.

De indstævnte, Adoptivforælder 1 og 2, har påstået stadfæstelse.

Supplerende sagsfremstilling

Som anført af familieretten har der været indhentet en udtalelse vedrørende barnets trivsel og udvikling i daginstitutionen. Af udtalelsen, der efter det oplyste er fra den 10. juli 2023, fremgår bl.a.:

"I marts 2023 startede han i institutionen, på en stue med 3-4-årige.

Han havde en god og rolig indkøring, med både mor og far, og han faldt hurtig til.

Vi oplever, at han møder glad ind i børnehaven og ligeledes er klar og glad for at blive hentet igen.

Han er en tillidsfuld dreng, der både trives i sit eget selskab og med de andre børn. Han har interesse i mange ting, fx at bygge, lege med biler, togbane, tegne osv.

Han er fuld af idéer og har en god energi. Han vil også rigtig gerne lege med de andre børn, her byder han både ind i legen og tilpasser sig legen. Han er betænksom og god til at se sine kammerater.

Han kan godt lide at være på besøg i køkkenet med andre børn, hvor børnene hjælper vores køkkendame.

Han er meget glad for at være udenfor og bruger sin krop aktivt på hele legepladsen i vores kuperede terræn.

Vi oplever, at han er tillidsfuld over for alle voksne på stuen og bruger os i det omfang han har behov fx trøst, konfliktløsning, fortælle historier osv.

Vi oplever et godt forældresamarbejde med engagerede forældre og bedsteforældre, der er synlige og interesserede i børnehaven. Mor er også medlem i forældrebestyrelsen.

Vi ser et godt og kærligt bånd mellem ham og hans forældre, søster og bedsteforældre, både i aflevering/afhentning samt gennem de historier han fortæller fra deres hverdag og weekend.

Vi oplever at han har en alderssvarende udvikling og er i en god trivsel."

Af psykolog Theresia Bach Jensens erklæring af 11. september 2023, som er gengivet i uddrag i landsrettens dom, fremgår om A desuden følgende:

"Moderen om ønsket om samvær med Kian

Moderen kan ikke se ulemper ved at der fastsættes samvær. De kan mødes på en legeplads, uden at der er kontakt. Hvis han skulle komme hen til dem, kan de tale med ham, uden at sige hvem de er. De ville også blive glade for et billede af ham om året. Det er minimale krav og han er stadig hendes kød og blod. Hun vil gerne se hans udvikling og se at han har det godt. Hun har ikke intentioner om at ødelægge hans

liv. Hun ved godt, at det ville ødelægge ham at blive flyttet og at det er hendes tarv og ikke hans. Hun kan godt administrere ikke at ville have mere. Hun har adspurgt ikke søgt mere samvær på de andre børn. Hun fik i en periode sat et samvær med en af de andre ned, fordi hun var så påvirket af sagen med Kian. Hun har passet alle sine samvær med de andre siden 2020, på nær når hun har været syg.

Hun vil være villig til at besøge Kian overalt i landet. Hun ved, at der ikke er nogen adoptivforældre, der både adopterer barn og forældre, så det er forståeligt, at adoptivforældrene reagerer som de gør. Men hun håber også, de forstår hende.

Kontakten er også for Kians skyld. Når han bliver ældre, er det nemmere at forklare, at de har set hinanden på en legeplads, end hvis der slet ikke har været kontakt.”

Om sagens behandling i landsretten fremgår det af en retsbog af 24. juni 2024, at As anmodning om tilladelse til at afhøre psykolog Theresia Bach Jensen under hovedforhandlingen i landsretten ikke blev taget til følge.

Supplerende retsgrundlag

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis vedrørende betydningen af Menneskerettighedskonventionens artikel 8 om ret til familieliv i sager om bortadoption uden samtykke er nærmere beskrevet i Højesterets domme af 4. februar 2019 (UfR 2019.1565) og 8. marts 2021 (UfR 2021.2400).

Efterfølgende har Menneskerettighedsdomstolen (Storkammeret) den 10. december 2021 afsagt dom i sagen Abdi Ibrahim mod Norge (sag nr. 15379/16) om et tilfælde, hvor et barn var placeret i familiepleje og derefter bortadopteret. Domstolen fandt, at der forelå en krænkelse af artikel 8, og anførte bl.a.:

“3. Compliance with Article 8

...

(a) General principles

145. The general principles relevant to child welfare measures were set out in the Grand Chamber’s judgment in Strand Lobben and Others, cited above, §§ 202-213 (see also, inter alia, K.O. and V.M. v. Norway, no. 64808/16, §§ 59-60, 19 November 2019; A.S. v. Norway, no. 60371/15, §§ 59-61, 17 December 2019; Cînta v. Romania, no. 3891/19, § 26, 18 February 2020; Y.I. v. Russia, no. 68868/14, §§ 75-78, 25 February 2020; Hernehult v. Norway, no. 14652/16, §§ 61-63, 10 March 2020; Pedersen and Others v. Norway, no. 39710/15, §§ 60-62, 10 March 2020; and M.L. v. Norway, cited above, §§ 77-81). While bearing in mind the scope of the case as delimited in paragraphs 130-133 above, and also that the crux of

the matter concerns the deprivation of parental responsibility and authorisation to adoption described in paragraphs 32-58 above, in assessing whether these measures were “necessary in a democratic society” the Court will have regard to the following principles:

“203. In determining whether the latter condition was fulfilled, the Court will consider whether, in the light of the case as a whole, the reasons adduced to justify that measure were relevant and sufficient for the purposes of paragraph 2 of Article 8 (see, among many other authorities, *Paradiso and Campanelli*, cited above, § 179). The notion of necessity further implies that the interference corresponds to a pressing social need and, in particular, that it is proportionate to the legitimate aim pursued, regard being had to the fair balance which has to be struck between the relevant competing interests (*ibid.*, § 181).

204. In so far as the family life of a child is concerned, the Court reiterates that there is a broad consensus, including in international law, in support of the idea that in all decisions concerning children, their best interests are of paramount importance (see, among other authorities, *Neulinger and Shuruk v. Switzerland* [GC], no. 41615/07, § 135, ECHR 2010). Indeed, the Court has emphasised that in cases involving the care of children and contact restrictions, the child’s interests must come before all other considerations (see *Jovanovic*, cited above, § 77, and *Gnahoré v. France*, no. 40031/98, § 59, ECHR 2000-IX).

205. At the same time, it should be noted that regard for family unity and for family reunification in the event of separation are inherent considerations in the right to respect for family life under Article 8. Accordingly, in the case of imposition of public care restricting family life, a positive duty lies on the authorities to take measures to facilitate family reunification as soon as reasonably feasible (see *K. and T. v. Finland*, cited above, § 178).

206. In instances where the respective interests of a child and those of the parents come into conflict, Article 8 requires that the domestic authorities should strike a fair balance between those interests and that, in the balancing process, particular importance should be attached to the best interests of the child which, depending on their nature and seriousness, may override those of the parents (see, for instance, *Sommerfeld v. Germany* [GC], no. 31871/96, § 64, ECHR 2003-VIII (extracts), and the references therein).

207. Generally, the best interests of the child dictate, on the one hand, that the child’s ties with its family must be maintained, except in cases where the family has proved particularly unfit, since severing

those ties means cutting a child off from its roots. It follows that family ties may only be severed in very exceptional circumstances and that everything must be done to preserve personal relations and, if and when appropriate, to “rebuild” the family (see Gnahoré, cited above, § 59). On the other hand, it is clearly also in the child’s interest to ensure its development in a sound environment, and a parent cannot be entitled under Article 8 to have such measures taken as would harm the child’s health and development (see, among many other authorities, Neulinger and Shuruk, cited above, § 136; *Elsholz v. Germany* [GC], no. 25735/94, § 50, ECHR 2000-VIII; and *Maršálek v. the Czech Republic*, no. 8153/04, § 71, 4 April 2006). An important international consensus exists to the effect that a child shall not be separated from his or her parents against their will, except when competent authorities subject to judicial review determine, in accordance with applicable law and procedures, that such separation is necessary for the best interests of the child (see Article 9 § 1 of the United Nations Convention on the Rights of the Child, recited in paragraph 134 above). In addition, it is incumbent on the Contracting States to put in place practical and effective procedural safeguards for the protection of the best interests of the child and to ensure their implementation (see the United Nations Committee on the Rights of the Child General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration, paragraphs 85 and 87, quoted at paragraph 136 above).

208. Another guiding principle is that a care order should be regarded as a temporary measure, to be discontinued as soon as circumstances permit, and that any measures implementing temporary care should be consistent with the ultimate aim of reuniting the natural parents and the child (see, for instance, *Olsson v. Sweden* (no. 1), 24 March 1988, § 81, Series A no. 130). The above-mentioned positive duty to take measures to facilitate family reunification as soon as reasonably feasible will begin to weigh on the competent authorities with progressively increasing force as from the commencement of the period of care, subject always to its being balanced against the duty to consider the best interests of the child (see, for example, *K. and T. v. Finland*, cited above, § 178). In this type of case the adequacy of a measure is to be judged by the swiftness of its implementation, as the passage of time can have irremediable consequences for relations between the child and the parent with whom it does not live (see, *inter alia*, *S.H. v. Italy*, no. 52557/14, § 42, 13 October 2015). Thus, where the authorities are responsible for a situation of family breakdown because they have failed in their above-mentioned obligation, they may not base a decision to authorise adoption on the grounds of the absence of bonds between the parents and the child (see *Pontes v. Portugal*, no. 19554/09, §§ 92 and 99, 10 April 2012).

Furthermore, the ties between members of a family and the prospects of their successful reunification will perforce be weakened if impediments are placed in the way of their having easy and regular access to each other (see Scozzari and Giunta, cited above, § 174; and Olsson (no. 1), cited above, § 81). However, when a considerable period of time has passed since the child was originally taken into public care, the interest of a child not to have his or her de facto family situation changed again may override the interests of the parents to have their family reunited (see *K. and T. v. Finland*, cited above, § 155).

209. As regards replacing a foster home arrangement with a more far-reaching measure such as deprivation of parental responsibilities and authorisation of adoption, with the consequence that the applicants' legal ties with the child are definitively severed, it is to be reiterated that "such measures should only be applied in exceptional circumstances and could only be justified if they were motivated by an overriding requirement pertaining to the child's best interests" (see, for example, *Johansen*, cited above, § 78, and *Aune*, cited above, § 66). It is in the very nature of adoption that no real prospects for rehabilitation or family reunification exist and that it is instead in the child's best interests that he or she be placed permanently in a new family (see *R. and H. v. the United Kingdom*, no. 35348/06, § 88, 31 May 2011).

210. In determining whether the reasons for the impugned measures were relevant and sufficient for the purpose of paragraph 2 of Article 8 of the Convention, the Court will have regard to the fact that perceptions as to the appropriateness of intervention by public authorities in the care of children vary from one Contracting State to another, depending on such factors as traditions relating to the role of the family and to State intervention in family affairs and the availability of resources for public measures in this particular area. However, consideration of what is in the best interests of the child is in every case of crucial importance. Moreover, it must be borne in mind that the national authorities have the benefit of direct contact with all the persons concerned, often at the very stage when care measures are being envisaged or immediately after their implementation. It follows from these considerations that the Court's task is not to substitute itself for the domestic authorities in the exercise of their responsibilities for the regulation of the care of children and the rights of parents whose children have been taken into public care, but rather to review under the Convention the decisions taken by those authorities in the exercise of their power of appreciation (see, for example, *K. and T. v. Finland*, cited above, § 154; and *Johansen*, cited above, § 64).

211. The margin of appreciation to be accorded to the competent national authorities will vary in the light of the nature of the issues and the seriousness of the interests at stake, such as, on the one hand, the importance of protecting a child in a situation which is assessed as seriously threatening his or her health or development and, on the other hand, the aim to reunite the family as soon as circumstances permit. The Court thus recognises that the authorities enjoy a wide margin of appreciation in assessing the necessity of taking a child into care (see, for example, *K. and T. v. Finland*, cited above, § 155; and *Johansen*, cited above, § 64). However, this margin is not unfettered. For example, the Court has in certain instances attached weight to whether the authorities, before taking a child into public care, had first attempted to take less drastic measures, such as supportive or preventive ones, and whether these had proved unsuccessful (see, for example, *Olsson* (no. 1), cited above, §§ 72-74; *R.M.S. v. Spain*, no. 28775/12, § 86, 18 June 2013, § 86; and *Kutzner v. Germany*, no. 46544/99, § 75, ECHR 2002-I). A stricter scrutiny is called for in respect of any further limitations, such as restrictions placed by the authorities on parental rights of access, and of any legal safeguards designed to secure an effective protection of the right of parents and children to respect for their family life. Such further limitations entail the danger that the family relations between the parents and a young child are effectively curtailed (see *K. and T. v. Finland*, cited above, *ibid.*, and *Johansen*, cited above, *ibid.*).

212. In cases relating to public-care measures, the Court will further have regard to the authorities' decision-making process, to determine whether it has been conducted such as to secure that the views and interests of the natural parents are made known to and duly taken into account by the authorities and that they are able to exercise in due time any remedies available to them (see, for instance, *W. v. the United Kingdom*, 8 July 1987, § 63, Series A no. 121, and *Elsholz*, cited above, § 52). What has to be determined is whether, having regard to the particular circumstances of the case and notably the serious nature of the decisions to be taken, the parents have been involved in the decision-making process, seen as a whole, to a degree sufficient to provide them with the requisite protection of their interests and have been able fully to present their case (see, for example, *W. v. the United Kingdom*, cited above, § 64; *T.P. and K.M. v. the United Kingdom* [GC], no. 28945/95, § 72, ECHR 2001-V (extracts); *Neulinger and Shuruk*, cited above, § 139; and *Y.C. v. the United Kingdom*, no. 4547/10, § 138, 13 March 2012). ...

213. Whether the decision-making process sufficiently protected a parent's interests depends on the particular circumstances of each case (see, for example, *Sommerfeld*, cited above, § 68). ..."

(b) Application of those principles to the present case

...

149. The Court reiterates that an adoption will as a rule entail the severance of family ties to a degree that, according to its case-law, is permissible only in very exceptional circumstances and could only be justified if motivated by an overriding requirement pertaining to the child's best interests (see *Strand Lobben and Others*, §§ 206 and 207, quoted at paragraph 145 above). That is so since it is in the very nature of adoption that no real prospects of rehabilitation or family reunification exist and that it is instead in the child's best interests that he or she be placed permanently in a new family (*ibid.*, § 209). Given the nature of the issues and the seriousness of the interests at stake, a stricter scrutiny is necessarily called for in respect of such decisions (*ibid.*, §§ 209 and 211).

150. Against this background, it should be emphasised that, regardless of the applicant's acceptance during the adoption proceedings that X's foster care could continue, and irrespective of whether the domestic authorities were justified in considering long-term foster care for X were he not to be adopted, she and her son retained a right to respect for family life under Article 8 of the Convention. The fact that the applicant did not apply for family reunification did not dispense the authorities from their general obligation to consider the best interests of X in maintaining family ties with the applicant, to preserve their personal relations and, by implication, to provide for a possibility for them to have contact with one another in so far as reasonably feasible and compatible with X's best interests (see *Strand Lobben and Others*, § 207, quoted at paragraph 145 above). The foregoing is a central consideration in the Court's examination of whether the domestic authorities provided relevant and sufficient reasons to show that the circumstances of the case were so exceptional as to justify a complete and definite severance of the ties between X and the applicant and were motivated by an overriding requirement pertaining to the child's best interests and also whether, in so deciding, they struck a fair balance between the competing interests at stake.

151. Moreover, the Court is fully conscious of the primordial interest of the child in the decision-making process. However, the process leading to the withdrawal of parental responsibility and consent to adoption shows that the domestic authorities did not attempt to perform a genuine balancing exercise between the interests of the child and those of his biological family, but focused on the child's interests instead of trying to combine both sets of interests, and moreover did not seriously contemplate any possibility of the child's retaining contact with his biological family (see, similarly, *Strand Lobben and Others*, cited above, § 220).

In this context, the Court is not persuaded that the competent domestic authorities duly considered the potential significance of the fact that the applicant had not applied to have the care order lifted, but merely opposed adoption on the grounds that she wished to maintain a right of contact with her child (see paragraph 43 above). In this regard, given that the High Court's decision was largely premised on an assessment of X's attachment to his foster home, the factual basis on which it relied in making that assessment appears to disclose shortcomings in the decision-making process.

152. In this respect the Court observes that the issue of contact between the applicant and X, and especially X's reactions to the contact sessions that had been conducted since his placement in care, played a central role in the question before the High Court. In that connection, the Court takes particular note that the decision under consideration was taken in a context where there had in fact been very little contact between the applicant and her son from the outset following his placement. On 10 December 2010, when the care order was issued, the County Social Welfare Board decided to grant the applicant contact rights for two hours, four times per year, and the District Court in its judgment of 6 September 2011 put in place a regime with contact rights for one hour, six times per year (see paragraphs 22 and 29 above). Between 2013 and the High Court's decision, X had apparently met the applicant only twice (see paragraph 49 above). The Court considers that that sparse contact between the applicant and X after the care order was issued had provided limited evidence from which to draw clear conclusions about whether it would be in X's best interests, as these appeared in 2015 when the impugned decision was taken, that the applicant be given no right to future contact with him (see, *mutatis mutandis*, *Strand Lobben and Others*, cited above, § 221).

153. Moreover, the Court notes that the reasons set out in the High Court's decision focused essentially on the potential effects of removing X from his foster parents and returning him to the applicant, rather than on the grounds for terminating all contact between X and the applicant. In this respect, the High Court appears to have given more importance to the foster parents' opposition to »open adoption« than to the applicant's interest in the possibility of a continued family life with her child through contact with him.

...

162. Having regard to all of the above considerations, the Court is not satisfied that in depriving the applicant of her parental responsibility in respect of X and authorising his adoption by the foster parents, the domestic authorities attached sufficient weight to the applicant's right to

respect for family life, in particular to the mother and child's mutual interest in maintaining their family ties and personal relations and hence the possibility for them to maintain contact. The reasons advanced in support of the decision were not sufficient to demonstrate that the circumstances of the case were so exceptional as to justify a complete and definite severance of the ties between X and the applicant, or that the decision to that effect was motivated by an overriding requirement pertaining to X's best interests. Emphasising the gravity of the interference and the seriousness of the interests at stake, the Court also considers that the decision-making process leading to the applicant's ties with X being definitively cut off, was not conducted in such a way as to ensure that all of her views and interests were duly taken into account. There has accordingly been a violation of Article 8."

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

A er biologisk mor til et barn ("Kian") født den ... Barnet blev den 3. april 2020 uden de biologiske forældres samtykke anbragt uden for hjemmet. Den 1. juli 2020 blev barnet frigivet til adoption og den 14. august 2020 placeret hos adoptivforældrene. Forud for den 14. august 2020 var der gennemført i alt fire samvær af 1½ times varighed mellem de biologiske forældre og barnet.

Efter adoptionen anmodede de biologiske forældre Familieretshuset om at fastsætte samvær efter forældreansvarslovens § 20 a.

Familieretshuset indbragte sagen om samvær for familieretten, der ved dom af 2. september 2021 bestemte, at der ikke skulle fastsættes samvær mellem barnet og de biologiske forældre. Familierettens dom blev stadfæstet af landsretten den 31. januar 2022. Ved Højesterets dom af 21. februar 2023 (UfR 2023.2114) blev familierettens og landsrettens domme ophævet, og sagen blev hjemvist til fornyet behandling i familieretten. Højesteret begrundede afgørelsen med, at familierettens og landsrettens domme ikke byggede på et tilstrækkeligt oplysningsgrundlag.

Familieretten genoptog herefter behandlingen af sagen og bestemte, at der skulle udarbejdes en sagkyndig erklæring vedrørende hver af de biologiske forældre samt en børnesagkyndig undersøgelse vedrørende "Kian". Herudover blev der indhentet en udtalelse fra barnets daginstitution.

Sagen angår, om A skal have ret til samvær eller anden form for kontakt med barnet.

Forældreansvarsloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Hvis et barn er bortadopteret, kan der ifølge forældreansvarslovens § 20 a, stk. 1, efter anmodning fra barnets oprindelige slægtninge fastsættes samvær eller

anden form for kontakt med disse, navnlig hvis barnet forud for adoptionen havde samvær eller anden form for kontakt med den, som anmoder om fastsættelse af samvær mv. Anden form for kontakt kan efter lovens § 22 bestå i bl.a. telefonsamtaler, brevveksling, elektronisk post og fotografier. Efter lovens § 4, 1. pkt., skal afgørelser efter loven træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet.

Det fremgik tidligere af § 20 a, stk. 1, at der kun kunne fastsættes samvær eller anden form for kontakt i "helt særlige tilfælde". Ved Højesterets dom af 4. februar 2019 (UfR 2019.1565) blev det heroverfor fastslået, at bestemmelsen må fortolkes i overensstemmelse med artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention om ret til familieliv. Højesteret anførte i den forbindelse, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i flere afgørelser om adoption uden samtykke har tillagt det betydning, at adoptionen ikke fuldstændigt afskar relationen mellem barnet og dets oprindelige slægt, og at det derfor næppe ville være i overensstemmelse med konventionen, hvis samvær eller anden kontakt efter § 20 a kun var en mulighed i helt særlige tilfælde. Højesteret anførte også, at afgørelsen om samvær i alle tilfælde skal træffes under hensyntagen til, hvad der er bedst for barnet, og at det må indgå, om det bl.a. i lyset af forløbet af et samvær forud for adoptionen kan antages, at forældrene, eventuelt med støtte, vil kunne spille en positiv rolle for barnet i forbindelse med samvær eller anden kontakt, herunder ved at barnet får mulighed for at kende sine rødder.

Som beskrevet i Højesterets dom af 8. marts 2021 (UfR 2021.2400) er bestemmelsen i § 20 a efterfølgende ændret i 2019, således at det ikke kun er i helt særlige tilfælde, at der kan fastsættes samvær eller anden form for kontakt. Som anført i dommen fremgår det af forarbejderne til ændringsloven bl.a., at der skal anlægges en helhedsvurdering af barnets samlede situation både på kort og lang sigt, og at det centrale er, hvad der er bedst for barnet, ikke de oprindelige slægtninges ret. Det fremgår også, at det i vurderingen af barnets bedste skal indgå, at barnet efter en adoption står i en særlig situation, hvor der skal skabes tilknytning mellem barnet og adoptivfamilien, og hvor barnets behov for en stabil og sammenhængende dagligdag skal kunne opfyldes, ligesom de bagvedliggende årsager til, at der er truffet afgørelse om adoption uden samtykke – herunder manglende forældreevne – naturligt vil skulle indgå. Endvidere fremgår bl.a., at samvær eller anden kontakt vil kunne være bedst for barnet, hvis der forud for adoptionen har været en betydningsfuld og positiv relation mellem barnet og den oprindelige slægtning, og det vurderes, at denne relation fremover i barnets liv vil spille en positiv rolle.

Det fremgår af Højesterets dom af 21. februar 2023 (UfR 2023.2114), at forældreansvarslovens § 20 a også efter lovændringen i 2019 skal fortolkes i overensstemmelse med Menneskerettighedsdomstolens praksis vedrørende artikel 8, jf. om denne praksis nærmere de nævnte højesteretsdomme fra 2019 og 2021 samt Menneskerettighedsdomstolens dom af 10. december 2021 i sagen Abdi Ibrahim mod Norge (sag nr. 15379/16). Det må således bl.a. sikres, at muligheden for

samvær eller anden form for kontakt mellem barnet og de biologiske forældre ikke i realiteten fortsat forbeholdes "helt særlige tilfælde", og at hensynet til, at barnet får mulighed for at kende sine rødder, indgår i den samlede helhedsvurdering efter § 20 a.

Højesteret bemærker herved, at det følger af Menneskerettighedsdomstolens praksis, at i tilfælde, hvor et barns og forældrenes respektive interesser kommer i konflikt, kræver artikel 8, at der skal findes en rimelig balance ("fair balance") mellem disse interesser, og at der i afvejningsprocessen skal lægges særlig vægt på hensynet til barnets bedste, som afhængigt af arten og alvoren af dette hensyn kan tilsidesætte de biologiske forældres interesser, jf. Menneskerettighedsdomstolens dom af 10. september 2019 i sagen Strand Lobben mod Norge (sag nr. 37283/13), præmis 206, som er gengivet i Abdi Ibrahim mod Norge, præmis 145.

I sammenhæng med det anførte må der i sager efter forældreansvarslovens § 20 a tilvejebringes et oplysningsgrundlag, som gør det muligt at træffe afgørelse i overensstemmelse med såvel § 20 a som Menneskerettighedskonventionens artikel 8. Som det fremgår af Højesterets dom af 21. februar 2023 må den nærmere sagsoplysning bero på en konkret vurdering, herunder af hvilke oplysninger om barnet, de biologiske forældre og adoptivforældrene der allerede foreligger. I tilfælde, hvor det efter disse oplysninger ikke på forhånd kan afvises, at der er grundlag for at fastsætte samvær eller anden form for kontakt, kan det bl.a. være relevant at tilvejebringe en børnesagkyndig erklæring og en sagkyndig erklæring om de biologiske forældre, jf. retsplejelovens § 450 a, 1. pkt., herunder at indkalde den børnesagkyndige til at afgive forklaring. I den forbindelse kan også mulighederne for fastsættelse af anden form for kontakt end samvær belyses, jf. forældreansvarslovens § 22.

Den konkrete sag

Sagen om samvær eller anden kontakt mellem A og hendes biologiske barn har som nævnt været behandlet tidligere af Højesteret, der ved dom af 21. februar 2023 ophævede familierettens og landsrettens domme og hjemviste sagen til fornyet behandling i familieretten. Højesteret begrundede afgørelsen med, at familierettens og landsrettens domme ikke byggede på et tilstrækkeligt oplysningsgrundlag.

I forbindelse med familierettens fornyede behandling af sagen er der tilvejebragt en sagkyndig erklæring vedrørende hver af de biologiske forældre samt en børnesagkyndig undersøgelse vedrørende "Kian". Herudover er der indhentet en udtalelse fra barnets daginstitution. Under sagens behandling i landsretten afslog retten As anmodning om at afhøre den børnesagkyndige psykolog, som havde udarbejdet de sagkyndige erklæringer.

Det fremgår af den sagkyndige erklæring vedrørende A, at der ikke i hendes forhold er fundet holdepunkter for at skulle afvise samvær eller anden kontakt

med barnet. Det fremgår endvidere, at hun er vurderet til at være i stand til at optræde tilstrækkeligt hensigtsmæssigt i en samværssituation. Den sagkyndige psykolog har i en senere udarbejdet erklæring konkluderet, at kontakt mellem barnet og dets biologiske forældre ikke på nuværende tidspunkt er til barnets bedste. Konklusionen fra den sagkyndige psykolog må forstås således, at det beror på barnets forhold, herunder at "han er i skrøbelig udvikling og særligt sensitiv overfor stressorer", at samvær eller anden kontakt ikke for tiden kan anbefales. Med hensyn til barnets mulighed for at kende sine rødder har psykologen vurderet, at det ikke er til barnets bedste at skulle forholde sig til dette, "før han selv er nysgerrig på og viser behov for at kende sit biologiske ophav".

Af udtalelsen fra barnets daginstitution fremgår bl.a., at "Kian" opleves som tilidsfuld over for alle voksne på stuen, og at han har en alderssvarende udvikling og er i god trivsel.

Fire dommere – Jens Peter Christensen, Michael Rekling, Jens Kruse Mikkelsen og Peter Mørk Thomsen – udtaler:

Det fremgår ikke af erklæringerne fra den sagkyndige psykolog, at psykologen har forholdt sig konkret til det forslag til samvær eller anden kontakt, som A også over for psykologen har fremsat om, at kontakten kunne finde sted på en legeplads, hvor der som udgangspunkt ikke ville være nogen interaktion mellem barnet og den biologiske mor. Det fremgår heller ikke, om psykologens vurdering af hensynet til barnets mulighed for at kende sine rødder, som indgår i den samlede helhedsvurdering efter forældreansvarslovens § 20 a, beror på en konkret eller blot en generel vurdering.

Vi finder, at selv om der ved vurderingen af spørgsmål om samvær eller anden kontakt skal lægges særlig vægt på hensynet til barnets bedste, skal der ved vurderingen af sådanne spørgsmål efter Menneskerettighedsdomstolens praksis også tages hensyn til de biologiske forældres interesser, i det omfang det kan ske uden skade for barnets helbred og udvikling.

Under hensyn hertil og til det anførte om indholdet af erklæringerne finder vi, at familierettens og landsrettens afgørelser fortsat ikke bygger på et tilstrækkeligt oplysningsgrundlag, og at de vurderinger, der ligger til grund for at afvise samvær eller anden kontakt, ikke ses at afspejle, at der også skal tages hensyn til den biologiske mors interesser, i det omfang det kan ske uden skade for barnet.

Vi bemærker i forlængelse heraf, at det i almindelighed må kræves, at afgørelsen af, om der efter adoption skal være samvær eller anden kontakt mellem de biologiske forældre og barnet, træffes i så nær tidsmæssig tilknytning til adoptionen som muligt, jf. Højesterets dom af 8. marts 2021 (UfR 2021.2400). En urimelig lang sagsbehandlingstid, som i den foreliggende sag, angående sådanne

spørgsmål kan dog ikke i sig selv føre til, at der træffes afgørelse til skade for barnet.

Efter en samlet vurdering af sagens oplysninger finder vi, at der ikke er grundlag for at fastslå, at videregivelse af fotografier af barnet til A indebærer risiko for, at hun vil offentliggøre eller på anden måde dele disse fotografier med andre. A bør derfor modtage fotografier af barnet i overensstemmelse med sin anmodning herom. Vi finder efter en samlet vurdering af sagens oplysninger endvidere, at der ikke er grundlag for at nægte hende anden kontakt med barnet i form af adgang til at se barnet på en legeplads uden interaktion mellem hende og barnet.

På den anførte baggrund stemmer vi for at ophæve familierettens og landsrettens domme og for, at sagen hjemvises til familieretten med henblik på, at familieretten hurtigst muligt fastsætter de nærmere vilkår for en sådan anden kontakt i form af fotografier og adgang til at se barnet på en legeplads, jf. forældreansvarslovens § 22, jf. § 20 a. Omfanget heraf skal fastsættes i overensstemmelse med de ønsker, som A har fremsat herom under retssagens behandling.

Vi finder desuden, at det på det foreliggende grundlag ikke kan afvises, at betingelserne for herudover at fastsætte et begrænset samvær mellem A og barnet er opfyldt, jf. § 20 a. Vi stemmer derfor for, at sagen i øvrigt hjemvises til ny behandling i familieretten med henblik på stillingtagen hertil. Der bør i forbindelse med tilvejebringelse af en ny børnesagkyndig erklæring vedrørende "Kian" formuleres et opdrag til den børnesagkyndige, der tager hensyn til, at der ved vurderingen af spørgsmål om bl.a. samvær skal lægges særlig vægt på barnets bedste, men at der også skal tages hensyn til den biologiske mors interesser, i det omfang det kan ske uden skade for barnets helbred og udvikling.

Dommer Lars Hjortnæs udtaler:

Efter min opfattelse må Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis forstås sådan, at der kan være tilfælde, hvor barnets og de biologiske forældres interesser stemmer overens, og tilfælde, hvor de ikke stemmer overens, og i sidstnævnte tilfælde skal der lægges særlig vægt på barnets interesse, som dermed kan veje tungere end forældrenes interesse, afhængigt af den pågældende interesses art og alvor. Det må indebære, at hvis det efter en konkret fagligt baseret vurdering, som er foretaget på et tilstrækkeligt oplysningsgrundlag, må antages for tiden at være til barnets bedste helt at undgå samvær eller anden kontakt med de biologiske forældre, er der ikke pligt til alene på grund af de biologiske forældres interesse i mest muligt samvær mv. alligevel at fastsætte samvær eller anden kontakt i et nærmere reguleret – mere begrænset – omfang. Den "fair balance", som Menneskerettighedsdomstolen omtaler, må således antages at forudsætte, at det er muligt at "combine" de aktuelle interesser,

hvilket det ikke er, hvis det på grund af særlige forhold hos barnet eller de biologiske forældre for tiden er til barnets bedste helt at undgå samvær eller anden kontakt.

Efter at Højesteret ved den ovenfor nævnte dom af 21. februar 2023 hjemviste sagen om samvær for de biologiske forældre til ny behandling i familieretten, er der bl.a. indhentet sagkyndig erklæring om A og børnesagkyndig erklæring om "Kian", og i overensstemmelse med anvisningerne i dommen fremgår det heraf, hvilke oplysninger psykologen har været i besiddelse af, at psykologen har talt med A, at den børnesagkyndige erklæring bygger på aktuelle vurderinger af barnet, og at mulighederne for anden form for kontakt end samvær har været overvejet.

Efter en samlet bedømmelse er jeg enig i familierettens og landsrettens konklusion, hvorefter der ikke på nuværende tidspunkt er grundlag for at fastsætte samvær eller anden kontakt. Jeg lægger navnlig vægt på den børnesagkyndige psykologs klare vurdering, hvorefter det bl.a. på grund af den kun 5-årige drengs skrøbelige udvikling og særlige sensitivitet over for stressfaktorer på nuværende tidspunkt, hvor der ikke er tale om at værne om en relation, og hvor han endnu ikke selv har vist nogen interesse for at kende sit biologiske ophav, er til hans bedste helt at undgå samvær eller anden form for kontakt med A.

Efter en helhedsvurdering stemmer jeg herefter for at stadfæste dommen.

Konklusion

Der træffes afgørelse efter stemmeflertallet, således at familierettens og landsrettens domme ophæves, og sagen hjemvises til familieretten med henblik på, at familieretten hurtigst muligt fastsætter de nærmere vilkår for As anden kontakt med barnet i form af fotografier af barnet og adgang til at se barnet på en legeplads.

Sagen hjemvises i øvrigt til ny behandling i familieretten med henblik på stillingtagen til, om der skal fastsættes et begrænset samvær mellem barnet og A.

THI KENDES FOR RET:

Familierettens og landsrettens domme ophæves, og sagen hjemvises til familieretten med henblik på fastsættelse af de nærmere vilkår for As anden kontakt med barnet i form af fotografier af barnet og adgang til at se barnet på en legeplads.

Sagen hjemvises i øvrigt til ny behandling i familieretten med henblik på stillingtagen til, om der skal fastsættes et begrænset samvær mellem barnet og A.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part eller til statskassen.